

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
МАЛОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВІТОЛЬДА
ПЛЕЦЬКОГО В М. ОСВЕНЦІМ (ПОЛЬЩА)
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ У СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
II Міжнародної науково-практичної конференції**

**Мукачево
12-13 травня 2022 року**

УДК [005.332.2:001:378]:339.92(477:4)(043.2)

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
вченою радою Мукачівського державного університету
(протокол № 18 від «10» травня 2022 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 травня 2022 р., м. Мукачево). Мукачево : Вид-во МДУ, 2022. 495 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти індивідуальної траєкторії професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми менеджменту, туризму, розвитку індустрії гостинності та збереження історико-культурної спадщини, тенденції розвитку сучасного суспільно-політичного та культурно-мистецького простору.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, доцент;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – провідний фахівець ВНТД.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

ШТИХ І.І. Ціннісно-сміслові самовизначення особистості в епоху інформаційного суспільства.....	304
ШУБЕРТ М.Я., ІВАНОВА В.В. Проблема розвитку комунікативної культури дітей в психолого-педагогічних дослідженнях.....	306
ЩЕРБАН Г.В. Деякі психологічні особливості викладача в процесі змішаного навчання.....	309
ЩЕРБАН Т. Д., ГОБЛИК В. В. Вплив пандемії коронавірусу на психологію поведінки особистості.....	311
ЩЕРБАН Т.Д., БРЕЦКО І.І., АНТАЛИК А.В. Професійні компетенції як підгрунття ефективної діяльності за фахом.....	314
ЩЕРБАН Т.Д., БРЕЦКО І.І., СІДУН А.Я. Психологічні параметри професійної успішності педагога.....	315

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ ТА ІНЖЕНЕРІЇ

БЛЯК Л.А., КОВАЧ К.В., БОКША Н. І. Змістові особливості навчальної екскурсії як форми організації навчального процесу учнівської молоді.....	318
БОРА Н. Ю. Оптимізація інструментів інтерактивного маркетингу в закладах охорони здоров'я.....	320
БРАТЮК В.П., МИХАЛЬЧИНЕЦЬ Г.Т. Сучасний стан страхового ринку в Україні.....	322
ГАБОВДА О.В. Адитивне виробництво у світовій енергетиці та перспективи вітчизняної енергетичної галузі.....	326
ГАВРИЛЕЦЬ О. В., ГАВРИЛЕЦЬ О. А. До питання оцінки впливу діяльності служби зайнятості на ринок праці.....	328
ГЛАДИНЕЦЬ Н. Ю. Валютна лібералізація та її вплив на економіку.....	330
ГОБЛИК В.В., ЩЕРБАН Т.Д. Формування активного ринку праці на депресивних територіях.....	332
ГОБРЕЙ М.В. Інвестиційна діяльність регіонів в період війни.....	333
ГОЗОРА В., РЕСЛЕР М. Інвестиційна діяльність: реалії та перспективи	335
ГОЛОВАЧКО В. М., ГОЛОВАЧКО В. В. Фінансово-економічний контроль на підприємствах будівельної галузі.....	337
ГОЛУБКА Я.В., ЗОЗУЛЯК М.М. Історія виникнення та розвитку міжнародних стандартів фінансової звітності.....	340
ЖАХАЛОВ Є. Основи маркетингової стратегії.....	342
ZHIGUTS YU., LAZAR V., HOMJAK B. Technologies of synthesis of materials with pre-defined properties.....	344
ЗАРІЧНА О.В. Вплив етики бізнесу на формування ділових взаємовідносин....	346
ЗАЯЦЬ О., ЛАЛАК І. Особливості інноваційної діяльності підприємства.....	347
ІГНАТИШИН М.І., МАКСЮТОВА О.В. Статистичний аналіз трейдингу на криптовалютному ринку.....	350
КАБАЦІЙ В.М., МАКСЮТОВА О.В. Інтелектуальна власність в умовах євроінтеграційних процесів.....	353
КАБАЦІЙ В.М., ФОРДЗЮН Ю.І., ПИТЬОВКА О.Ю. Оптико-електронний сенсор для систем вентиляції.....	355
КІШ Л.О., КОВАЛЬ Т.В. Сучасні аспекти промислового проектування одягу	357
КОЗАРЬ О.П., ЛАПЧУК Н.В. Хіміко-екологічні проблеми чистого повітря. Колообіг кисню в природі.....	358
КОЗАРЬ О.П., МАЛЯРЧИК І.В. Окремі аспекти хіміко-екологічних проблем сьогодення. Забруднювачі навколишнього середовища.....	360

спеціальна організація виховних впливів на користь продуктивного розвитку особистості молодшої людини, вироблення мотивації та вміння стати і бути самим собою, тобто забезпечити задоволення вищої потреби «здійснити себе». Важливими передумовами активізації процесу ціннісно-сміслового самовизначення є вибір, здійснений відповідно до власних бажань, знань об'єктивної необхідності; життєві орієнтири людини, що визначають процес соціалізації та задають певні форми поведінки та відносин; результати соціалізації, зумовлені особистісними смислами.

Література

1. Павліченко А. Ціннісні орієнтації у системі становлення особистості/ Психологія і суспільство// А.Павліченко . 2005. №4. С. 98–120.
2. Боришевський М.Й. Духовні цінності як детермінанта громадянського виховання особистості / М.Й. Боришевський // Цінності освіти і виховання. – К.,1997. – С. 21-25.
3. Маслоу А. Мотивация и личность / А.Маслоу. – Спб.: Питер, 2020. –352с.
4. Олпорт Г. Становление личности: Избранные труды / Г.Олпорт. – М.: Смысл, 2002. – 462 с.
5. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі /Пер. з англ. Олена Замойська//В.Франкл.–К.Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020.– 160 с.

УДК 373.2.011.3-053.4:81'233

ШУБЕРТ М.Я., ІВАНОВА В.В.
Мукачівського державного університету

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Спілкування і діяльність є необхідними умовами для вироблення, розповсюдження та освоєння цінностей культури. Культура стверджує гуманний спосіб життя людей і цінності як регулятори спілкування, взаємодії, комунікацій. Незважаючи на відмінність в авторських підходах до розгляду категорії «культура», загальним для них є розуміння культури, як цілісного явища, центральною ланкою якого є людина як суб'єкт культурного розвитку (В. Біблер, Е. Бондаревська, М. Каган, І. Кон, В. Розіна та ін.).

На слухне міркування М. Кагана, педагогіка оперує поняттями освіти, виховання, навчання, а поняття культури не використовується в якості категорії формування людини в дитинстві. Індивідуально-творчий розвиток особистості неможливий поза зв'язку понять «дитина» і «культура». М. Каган розуміє культуру як цілісний системний погляд на речі, здатність бачити в розмаїтті безлічі взаємопов'язаних елементів специфічні утворення, а також як спосіб діяльності людини, що складається з двох граней (продукт і технологія) і трьох слів (матеріальна, духовна і художня культура).

Вихідним, центральним пунктом усього освітнього процесу в рамках особистісно-орієнтованої моделі освіти є комунікації дитини і дорослого. Проблеми комунікацій дошкільнят стали предметом вивчення в роботах психологів Л. Виготського, М. Кларін, О. Леонтьєва, М. Лісіної, В. Петровського, Т. Репіної, Г. Рузької та ін.; педагогів Л. Грабаровської, І. Іванець, І.

Куліковської, Б. Менджерицької, О. Смирнової, О. Ушакової та ін. Спільними точками зору педагогів і психологів є розуміння процесу комунікацій як передачі кодованої інформації від суб'єкта до суб'єкта. Вони носять діяльний і діалогічний характер.

У дослідженнях Л. Виготського, Л. Галігузової, О. Леонтьєва, М. Лісіної, О. Смирнової та ін. відзначено, що внутрішньою основою особистих взаємин між людьми є потреба в спілкуванні. Поступово потреба в спілкуванні змушує дитину шукати емоційного контакту не тільки з дорослими, але і з однолітками, з іншими дітьми.

Наступна умова – це оволодіння дитиною різними позиціями в спілкуванні з дорослим і однолітками в певній логіці та наступності: дитина «над» партнером – дитина «підпорядкована» партнеру – дитина «на рівних» з партнером. Дорослий в процесі комунікацій дає дитині можливість відчутти й усвідомити себе, свою дію. Між дорослим і дитиною в процесі комунікацій встановлюються глибокі особисті взаємини, всередині яких здійснюється особистісне становлення і розвиток кожного.

Умова, що забезпечує успішність, полягає у форсуванні у людини здатності співпереживати іншим людям. Виходячи з вище викладеного, ми припускаємо, що в основу комунікативної культури може бути покладена така характеристика дитини як здатність до співпереживання.

Б. Ананьєв, аналізуючи процес спілкування, зазначає, що це настільки ж соціальне, як і індивідуальне явище. На будь-якому рівні і при будь-якій складності поведінки особистості існує взаємозв'язок між: а) інформацією про людей і міжособистісними відносинами; б) комунікацією і саморегуляцією вчинків людини в процесі спілкування; в) перетворення внутрішнього світу самої особистості [1].

Більшість дослідників (Л. Галігузова, М. Лісіна та ін.) стверджують думку про те, що правильно організована взаємодія між дітьми корисна для психічного розвитку дитини і формування її особистості. На думку американського дитячого лікаря Б. Спока, суспільство однолітків вчить дитину жити в колективі. У спілкуванні з рівними партнерами дитина набуває цінне вміння стояти за свої права, чим раніше вона вступає в спілкування з іншими дітьми, тим краще це виявиться у її розвитку та умінні адаптуватися в суспільстві [2; 4]

Питання розвитку комунікацій як складової спілкування знайшли подальше вирішення в дослідженнях Г. Андреевої, О. Газмана, О. Петровського та ін. О.Петровський відзначав, що людина «включена» в іншу людину і через цю включеність розвивається як особистість. Автор вважає, що саме в дошкільному віці можуть народжуватися у дітей прагнення як самоцінні прояви активності. В освітньому просторі закладу дошкільної освіти під час комунікацій необхідно забезпечити педагогічну підтримку дітям, які мають особистісні проблеми, з метою надання кожній дитині можливості для особистісного самовизначення і розкриття способів людських взаємин, які можуть вести до успіху [3].

Погляд на вихованця в процесі комунікацій як на повноцінного, співпрацюючого партнера на ступені дошкільного дитинства створює між вихователем і вихованцем атмосферу довіри і контакту. Ефект виховання комунікативної культури буде залежати від розширення «ступенів свободи» дитини – її здібностей, прав, перспектив. Мислення і воля, що не скуті страхом перед невдачею або насмішкою, розкріпачуються».

Аналіз досліджень дозволив нам виявити найбільш загальні характеристики в розвитку комунікацій дітей дошкільного віку: з розвитком мовлення комунікації дітей стають набагато ефективніше, вміння розмовляти ґрунтується на багатьох соціальних навичках: умінні говорити по черзі, враховувати досвід, навички, інтереси і потреби співрозмовника, не перебивати його, проявляти увагу і готовність продовжити спілкування невербальними засобами.

Узагальнюючи матеріал, ми прийшли до висновку про те, що труднощі розвитку комунікативної культури дошкільнят полягають у тому, що багато особливостей сприйняття людини у дітей пов'язані з тим, що дитина бачить і відчуває тільки те, що знаходиться перед очима, тобто зовнішня поведінка іншого, а те, що за цією поведінкою стоять бажання, настрою іншого – їм уявити важко. У цьому дітям повинні допомогти дорослі. Треба розширити уявлення дитини про людину, вивести їх за межі ситуації сприймання, показати іншу дитину з її внутрішньої сторони.

Таким чином, культура в освіті визначає пріоритети і цінності навчання, виховання і розвитку дитини. Аналіз досліджень дозволив визначити різноманіття поняття «культура» як теоретичного положення у визначенні умов педагогічної підтримки в розвитку комунікативної культури дітей. У нашому дослідженні ми спираємося на поняття «культура» як модель життя людини, де спілкування, комунікації виступають регуляторами цих взаємин. Культура комунікацій може визначатися як фундамент повноцінних міжсуб'єктних взаємин, в яких дитина проявляє себе з позиції активного, вільного і творчого суб'єкта власної життєдіяльності, де спілкування, мовні комунікації є одним із способів усвідомлення себе у внутрішньому плані становлення особистості і дозволяють зрозуміти іншу людину, що розглядається повноправним суб'єктом взаємодії. Проаналізувавши поняття «комунікація», «культура», ми визначаємо значення, згідно з яким комунікативна культура – це позиція особистості в культурі, що характеризується сформованістю потреби у взаємодії, що реалізується за допомогою засобів мовного і немовного впливу, на основі чого формуються цілісність особистості, її індивідуальність, потреба в самопізнанні і культура рефлексії.

Проведений аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив визначити нам актуальність проблеми відродження людини культури і моральності, а також виділити зміст особистості сучасної людини культури. В результаті, ми прийшли до висновку про те, що ефективність вирішення цієї проблеми полягає в синтезі двох умов. Однією з важливих і необхідних умов є розвиток комунікативної

культури, яка передбачає позицію особистості в культурі і веде до формування цілісної особистості, яка володіє оптимальними способами комунікації зі світом.

Література

1. Ананьев, Б.Г. Избранные психологические труды: В 2 т. [Текст] / Б.Г.Ананьев. – М., 1980.
2. Лисина, М.И. Проблемы онтогенеза общения [Текст] / М.И.Лисина. – М., 1986.
3. Петровский, А.В. Психология личности [Текст] / А.В.Петровский. – М., 1995.
4. Спок, Б. Ребенок и уход за ним. [Текст] / Б.Спок // Пер. с англ. Н.А. Петровой. – М., 2004.

УДК 378.011.3-051:159.9:37.018.4:004(043.2)

ЩЕРБАН Г.В.

Мукачівський державний університет

ДЕЯКІ ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАЧА В ПРОЦЕСІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Сьогодні суспільство переживає стрімкий перехід від постіндустріального до інформаційного суспільства. Саме це детермінує зміни і в освіті. Оскільки сучасна освіта є насичена та перевантажена інформацією, навчання вимагає залучення інноваційних технологій. Тобто, учасники освітнього процесу повинні уміти шукати, аналізувати та систематизувати інформацію, причому у цьому процесі вони повинні бути більш самостійними, бути більш вмотивованим до пізнання. Очевидно, що така психологія нового освітнього процесу змінює і педагога і здобувача. Про те, вирішальна роль у цьому процесі належить саме викладачу [1]. Досвід свідчить, що у викладача виникають внутрішні бар'єри психологічної природи, щодо власної компетентності роботи з інформацією у соціальних мережах. Нездатність особистості долати такі бар'єри призводить не тільки до особистісних фрустраційних станів, але і впливає на процес організації навчання.

Аналіз наукової літератури демонструє зацікавленість вітчизняними та зарубіжними науковцями проблемами підвищення ефективності навчальної діяльності [2; 3; 4; 5; 6]. Однак на сьогоднішній день відсутні дослідження психологічних бар'єрів викладачів у процесі організації змішаного навчання. Мета представленої дослідження полягає у вивченні психологічних бар'єрів викладача в умовах змішаного навчання.

Навчання роботи з інформацією засобами комп'ютерної техніки є особливим видом навчальної діяльності, який характеризується особистісними особливостями. Трудність змішаного навчання визначається тим, що викладач спочатку повинен подолати, вирішити власні психологічні бар'єри, а потім організувати таке дистанційне навчання з студентами. Головними критеріями виокремлення психологічних бар'єрів у застосуванні викладачами комп'ютерних технологій є: об'єктивні характеристики перебігу дистанційного навчання (поганий інтернет зв'язок або його відсутність, застаріла комп'ютерна техніка, не має особистого робочого місця); суб'єктивні фактори (переживання,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>